

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. pošni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem vsaka beseda Din 0.50

Štev. 52 • Maribor, sobota, dne 6. maja 1939 • Leto XIV

Praznik dela in miru

je za nami.

V zgodovini delavskega gibanja je važno leto 1889. Pritisk reakcije na delavstvo je bil hud. V Parizu je imelo delavstvo svoj mednarodni strokovni kongres prav to leto in je iz naravne potrebe kongres sklenil praznovati prvi majnik vsako leto kot praznik dela, predvsem v znaku boja za osemurni dnevni delavnik oziroma za druge socialne pravice.

Tako smo praznovali letos petdesetletnico tega pomembnega praznika v delavskem gibanju. Praznovanje prvega majnika ima razrednoborbeni značaj in se je uvedel kot praznik prav ob slo-letnici francoske meščanske revolucije, v kateri je delavstvo sicer sodelovalo in se borilo, ni pa po revoluciji dobilo onih svoboščin, ki jih je upravičeno zahtevalo.

Prvi majnik je bil prvotno manifestacija za osemurni delavnik in delavsko zakonodajo. Njegov pomen se je pa z razvojem razširil še na druge delavske zahteve. Postal je obenem manifestacija za enotnost vseh proletarskih sil, to je, za solidarnost vseh delavcev.

Svet je prebolel svetovno vojno in že nekaj let po vojni je reakcija zastavila svoje sile, da zaustavi ugoden razvoj boja za delavske socialnopolitične pravice.

Civilizirani svet ne mara, da se pogrezne zopet v temo in barbarstvo. — Ustvarjajoči svet, delavci, so se vedno z vsemi silami upirali temu, da bi se jih ponižalo in degradiralo. Vse, kar je naperjeno proti ustvariteljem vseh družabnih dobrin, mora končno kloniti pred pravičnim odporom. V ta namen ni nobena žrtve prevelika. Iz zgodovine nam je znano, da so bili organizirani delavci prvi v vseh bojih za napredek in svobodo. Tako se mora delovno ljudstvo tudi sedaj združiti in braniti zahteve po svobodi, miru in socialnem napredku.

Delavska strokovna internacionala je v svojem proglasu pojasnila položaj delavskega gibanja. — Internacionala pravi, da delavci lahko s ponosom zro na svoje boje in s prepričanjem, da bodo zahteve izpolnjene, ker dokler se doprinašajo žrtve, ideje niso propadle.

Internationala pozdravlja vse, ki so delali za osvoboditev delavcev, ki so se borili za demokracijo, za politične svoboščine in socialno pravico. Poklonimo se tisočim, ki so žrtvovali svoje življenje v boju in s tem dokazali vzvišenost in nepremagljivost idej, za katere so žrtvovali življenje!

Amsterdamska internacionala opozarja ves svet, da je v nevarnosti civilizacija brez krivde delavskega razreda in njegovih organizacij. Delavstvo pod njenim vodstvom, pravi obenem, se bori za najplemenitejšo ljudsko stvar

za mir in svobodo, za demokracijo, za solidarnost in preporod človeštva.

Cim delavstvo poslušajoč pozive internacionalne sprejema civilizirani politični boj za cilje demokracije, tedaj se ona s ponosom spominja sijajne dobe petdesetih let, v kateri so delavci temeljito dokazali, da so temelj vsega onega, kar je v današnji civilizaciji največ vredno in najbolj vzvišeno.

Organizirano delavstvo v Sloveniji je tudi letos po možnosti primerno proslavilo praznik dela in miru.

V Italiji so nakovali za 800 milijonov lir kovancev po 1 in 2 liri iz akmonolita, t. j. neke kovine, v katero mešajo tudi neke sestavine mleka.

Sovjetska Rusija v ospredju zanimanja

Odstop komisarja za zunanje zadeve Litvinova

Iz Moskve poročajo, da je komisar za zunanje zadeve Litvinov na lastno prošnjo odstopil in da je predsednik sveta ljudskih komisarjev Molotov prevzel posle komisarja za zunanje zadeve.

Odstop Litvinova nikakor ni prišel nepričakovano. Že mesec poprej se je govorilo o tem, samo, da se je tedaj zatrdjevalo, da je Litvinov padel v nemilost in da bo delil usodo bivših visokih funkcionarjev Sovjetske Rusije, s katerimi je režim obračunal na svojstven način.

V slučaju Litvinova se ni zgodilo ničesar takega. Njegov odstop je bilo pričakovati vsak hip. Že samo dejstvo, da je na pogajanja v Ankaro odšel njegov namestnik Potjemkin, je dalo misliti, da Litvinov ne bo več vodil ruske

zunanje politike, kajti pogajanja med Rusijo in Turčijo, ki so v tesni zvezi s pogajanja med Rusijo in Anglijo in Turčijo ter Anglijo, so tako važna, da bi komisar za zunanje zadeve nikakor ne bil mogel prepustiti teh razgovorov svojemu namestniku.

Odstop Litvinova je vzbudil pozornost, ker se je izvršil sredi velike diplomatske akcije v Evropi, sredi velike politične krize, ki grozi prinesiti Evropi novo krvavo vojno. Nemci skušajo prikazati svetu, kako da je s padcem Litvinova nastalo nesoglasje med Anglijo in Sovjetsko Rusijo in da je s tem ogrožen tudi ves sistem, ki sta ga zgradili Anglija in Francija na vzhodu, ko sta prevzeli jamstvo za meje Poljske, Rumunije in Grčije.

Zatrjuje se, da Sovjetska Rusija ni

interesirana na vojaški zvezi z Anglijo in Francijo, ker bi taka zveza utrdila mir v Evropi, sovjeti pa da so za vojno. Pa še nekaj je: Nemci bi hoteli prikazati Angliji in Franciji Rusijo kot nesigurnega zaveznika in ju tako pripraviti na nova pogajanja, katera naj bi jima prinesla še nekaj, četudi minimalnih uspehov, s katerimi bi lahko vsaj delno opravičili svoje velike napore in pričakovanja. V to svrhu služijo vesti, kot da so se vršila neka tajna pogajanja med Moskvo in Berlinom, ki nudijo Rusiji daleko več izgledov kot pa dosedanja nena pogajanja z Anglijo in da je to vzrok Litvinovega odstopa.

Razvoj dogodkov bo najbrž pokazal, da je zveza Anglija, Francija in Sovjetska Rusija že gotovo dejstvo.

Po sklenitvi sporazuma

Vse o pravem času...

Šele pred nekaj dnevi je poročal »Hrvatski dnevnik« o izjavi dr. Mačka, v kateri je rekel, da podrobnosti o sporazumu še ne more objaviti, pač pa je vse v najboljšem teku ter bo narod obveščen o vsem o pravem času.

Mora negotovosti je tlačila jugoslovanske državljane več let. Pričetek pogajanj je šele vzbudil več zadovoljstva, vendar pa je trajala vznemirjenost do zadnjih dni, dokler dobiva sporazum vidne znake in pričanja tudi popuščanje napetega pričakovanja. Že izjava, da bo narod zvedel vse podrobnosti o pravem času, je pomenila pozitivno deklaracijo, da so pogajanja glede hrvaškega vprašanja uspela, kar je v državi med narodom sploh vplivalo jako pomirjevalno.

To so bili važni psihološki momenti, ki potrjujejo, da državljani ne žele ne notranjih perturbacij, niti ne sporov z zunanjim svetom, marveč hočejo, da se Jugoslavija svobodno razvija po svojih naravnih razvojnih zakonih v svobodi in miru.

Poljaki so enotni v obrambi

Pri proslavah državnega praznika na na Poljskem je sodelovala tudi opozicija.

V Varšavi se je udeležilo proslave narodnega praznika dne 3. maja le malo edinic vojske, ker — kakor je pisalo poljsko časopisje — ima vojska danes mnogo važnejšega posla kot pa sodelo-

vati pri paradah. Na poslaništvu Češkoslovaške republike v Varšavi, ki se še vedno nahaja v rokah starih gospodarjev, je bila na dan državnega praznika izobešena češkoslovaška zastava.

Poljski odgovor Nemčiji

Poljski zunanji minister Beck govoril v parlamentu.

Danes, dne 5. maja ob 11. uri je najavljen govor poljskega zunanjega ministra Becka, ki bo odgovoril Hitlerju

z ozirom na nemške zahteve po zasedbi Gdanskega in zgraditvi ceste čez poljski koridor. Poljska ima isto pravico do življenjskega prostora kot Nemčija, pišejo poljski listi.

Severne države in Nemčija

Nemčija je ponudila severnim evropskim državam jamstvo za njihove meje.

Nemška vlada je ponudila Švedski, skleniti z njimi dogovor o medsebojnem jamstvu za sedaj obstoječe meje. Tudi

Kongres strokovne internacionalne

bo v Curihu.

Izvršni odbor delavske strokovne internacionalne je sklenil, da se skliče VIII. kongres strokovne internacionalne. Kongres se bo vršil v Švici v Curihu od 5. do 8. julija t. l. z izredno važnim že določenim dnevnim redom.

Kongres bo otvoril predsednik internacionalne Valter Citrine.

Verski zaklad postal last cerkve

Katoliška cerkev v Sloveniji je dobila vrnjen takozvani cerkveni zaklad. — Ogromni kompleksi gozdov in zemljišč v vrednosti okrog 200 milijonov dinarjev na Gorenjskem so s tem postali cerkvena last. Iz dohodkov teh posestev je država doslej plačevala kongruo. (Tudi po izločitvi iz tujih držav.)

Industrija v Sloveniji nazaduje

Zelo neprijetne ugotovitve.

Iz četrletnega poročila TOI (Trgovska, obrtniška in industrijska zbornica) za Slovenijo posnemamo za prvo četrtletje letos, da je bilo v banovini prijavljenih štiri, objavljenih pa enajst industrij. Število industrijskih obratov se je zmanjšalo za sedem obratov.

Prijavljeni so bili po en obrat za predelovanje kremenca in živca, izdelovanje rokavic, knjigoveški in tiskarski obrat ter ena tiskarna in litografija. Od teh se nahajata dve v Ljubljani, ena v Celju in ena v okolišu Maribora desni breg. Nasprotno pa je Ljubljana izgubila šest industrijskih podjetij. V mestu so prenehala obratovati tri in tri v okolici. Drugih pet odjav obratov odpadla na okraje Brežice, Dravograd, Kranj, Lendava in Maribor desni breg.

Po strokah so bile objavljenе industrije dve žagarski, po ena: kamnolom, opekarna, izdelovanje kos in srpov, izdelovanje koles, akumulatorjev in karoserij, parketov, tovarna usnja, izdelovanje otroških čevljev, pletenin, reklamnih izdelkov ter kartonažnih knjigovskih in galanterijskih del.

Ali je Rusija pripravljena za slučaj vojne?

Angleški gospodarski list »Economist« razpravlja o tem, da li je Rusija pripravljena za slučaj vojne in prihaja do sledečih zaključkov: »Proizvodnja premoga je znašala l. 1913. 35.5 milijonov ton, l. 1937. pa 128 milijonov ton, proizvodnja nafte se je dvignila od 9.2 na 31 milijonov ton, proizvodnja železa in jekla od 4.2 na 17.6 milijonov ton. — Od 11 komisariatov za industrijsko proizvodnjo služijo v vojne svrhe komisarijati za: gradnjo letal, ladij, izdelavo vojaške opreme in oborožitev. Tretja petletka predvideva povečanje industrijske proizvodnje v l. 1942., ki bo dvakrat tako velika kot je bila nemška leta 1938. in bo dosegla dve tretjini proizvodnje Zedinjenih držav izza časa, ko je tam vladala najboljša konjunktura.

Pred vojno je morala Rusija stroje uvažati, sedaj krije 97 odst. letne potrebe sama. Življenjske potrebščine ima na razpolago vse, razen volne in čaja. — Bombaža pridelala toliko, da ga ima čez mero dovolj. Manjka ji gumijs, ker pa izdeluje sintetični gumijs, krije z njim 70 odst. lastne potrebe. Na Uralu, daleč proč od vsake fronte, nastaja novo industrijsko središče. Zgrajene so nove ladjedelnice na obali Tihega oceana in v arktičnih (severnih) krajih. Visoko na severu skozi Sibirijo je zgrajena nova železniška proga, ki veže evropsko Rusijo s Tihim oceanom. V Ukrajini in na zapad pa vodijo iz osrčja Rusije avtomobilske ceste. List zaključuje, da Rusije iz l. 1939. ni mogoče primerjati z Rusijo iz l. 1914.

Varstvo pred napadi iz zraka

Neve hiše morajo imeti zaklone pred bombami.

V »Službenih Novinah« je izšel pravilnik, ki daje navodila, kako se je treba varovati pred napadi iz zraka v primeru vojne.

Pred napadi iz zraka se je mogoče braniti glede na nevarnost ali z izselitvijo iz ogroženega kraja ali pa s skrivanjem v zakloniščih, ki so napravljena v ta namen. Naredba pravi, da so zaklonišča potrebna samo v večjih krajih, kjer bi se z izseljevanjem izgubilo preveč časa. Skrivanje v zaklonišča odreja

upravna oblast; le v nujnih primerih si sme vsak sam poiskati zavetje. Za zaklonišča je porabljeni privatne hiše, predvsem na osamljenem kraju, hotele, planinske kočice, zapuščene hiše in vasi.

Odslej se večje hiše ne smejo graditi brez zaklonišča, ki naj bo naravno (rov, vrt, kleti, pritličje) ali pa umetno iz armiranega betona.

Vsaka hiša mora obenem imeti pripravljene hrane za teden dni, trgovine pa za mesec dni.

Naloga časopisja

Idealni ljudje, ki smatrajo, da je to, kar je tiskano, vse sveta resnica, postajamo bolj in bolj razočarani. Časopisje bi moralo biti plemenit pomočnik, ki posreduje sporazumevanje med ljudmi, med diplomati, državniki in državami, pa tudi, da dviga razumevanje realnega življenja v interesu človeštva. Ne torej v interesu posameznih oseb, klik ali celo zločincev, ki hočejo zlorabljati človeštvo v te ali one sebične namene v škodo splošnosti. Časopisje bi moralo spremljati razvoj in podpirati sproti konsolidaciji človeškega duha, ki črta pot razvoja v pravcu potreb cele človeške družbe. Tak namen časopisja bi bil plemenit. Toda danes je drugače. Tisk je ukljenjen v spone, ki mu ne dovoljujejo podpirati onega zdravega duha, ki bi bil blagoslov za napredek in bi ustrezal na-

menom časopisja kakor smo rekli zgoraj. Le neradi čitamo danes časopise, ker nam ne nudijo snovi v tem smislu. Čitamo le uganke, prikrita namigavanja. Tako je v glavnem vse časopisje. (Nekateri listi, ki jih vsi poznamo, pišejo drugače. Spominjajo nas na romane »Grofica beračica« in podobno literaturo. Naravnost z žonglersko in umetniško virtuoznostjo opisujejo razne dogodke ali so resnični ali ne ter prikazujejo dogodke v popolnoma nasprotni luči, da s tem varajo javno mnenje. Tedne in mesece trobijo v svet pretirane, zlagane in zavite vesti, da bi naiivni narod prepričali o stvareh, ki so dejansko drugačne. — To dejstvo, da so časopisju vzeli pravo misijo, da računajo danes le na čitatelje »Grofice beračice«, to je največje zlo današnje kulture. To more voditi le v kulturni propad, če ne več.

Zadnje vesti

Kam greš Poljska? Vprašuje Göbbels v svojem listu in pravi, da bi se bila Nemčija sporazumela s Poljsko, da se ni vmešala Anglija, ki je znala predočiti Poljski nevarnosti, ki ji prete s strani Nemčije.

Poljaki so razdeljali nemški mladinski dom v Bialostoku, kakor trdijo v Berlinu.

Nenapadalni pakt med Nemčijo in Estonko je bil objavljen te dni.

Proti obvezni vojaški službi so po nemških poročilih demonstirali v Londonu.

Na kolodvoru v Poličanah se je zgodila večja železniška nesreča v četrtek, dne 4. t. m. proti večeru. Trčila sta tovorni in premlakni vlak. Iz Maribora je odpeljal pomožni vlak na pomoč. Delavci so čistili progo vso noč. Kretničar Franc Kumer je težko ranjen.

Rumunski zunanji minister Galencu se je pripeljal v Beograd.

Ribbentrop je odpotoval v Italijo na razgovore s Ciano.

Odstop Litvinova ne pomeni spremembe ruske zunanje politike, zatrjujejo vesti iz Pariza.

Jugoslovanska letalska komisija je prispela v Budimpešto na razgovore o ureditvi letalskega prometa.

Štiri milijone novih stanovanjskih hiš je bilo zgrajenih v Angliji od leta 1918 pa do pred kratkim. Pred vojno je bilo v Angliji in Walesu vsega skupaj samo 8 milijonov hiš, torej je njihovo število poraslo za 50 odstotkov. Temu se lahko reče odpomoč stanovanjski bedi.

Doma in po svetu

Okrog sporazuma. — Neki listi so prinesli vest, da je dopotoval v Beograd z letalom Mačkov odposlanec dr. Šubašić, da pospeši ustvarjanje tega kar sta dogovorila dr. Maček in ministrski predsednik v Zagrebu. — »Hrvatski dnevnik« piše: »To pomeni, kakor da je dr. Šubašić odšel v Beograd, da urgira in prosi. Samo ob sebi je razumljivo, da dr. Šubašić ni odšel v Beograd priganjat. Njegovo potovanje ima popolnoma drug namen in nima niti najmanj »skupnega s kakšnim priganjanjem.«

Razšli so se. Zadnjič so ustanovili akademski akademski narodni blok. O tem je bilo mnogo govora in listi so stavljali našo akademsko mladino za vzgled starih političarjem. Sedaj pa je objavil »Slovenec« (št. 102) izjavo, v kateri sporočajo akademski klubi oz. društva: »Danica«, »Kladivo«, »Savica« in »Straža«, da izstopajo iz Akademkega narodnega bloka, ker da so ostali udeleženci zlorabili blok v strankarsko politične namene. Ko bomo čuli tudi drugo plat zvona bomo lahko rekli kaj je na stvari.

Banovinsko trošarino od vina, ki ga prodajajo vinogradniki v količinah od 5 do 50 litrov, je treba plačati. Za plačilo trošarine so odgovorni vinogradniki, ki vino prodajajo.

Zakaj se še ne grade silosi (shrambe) za žito? O silosih za žito se je že mnogo pisalo. Dolej se z zgradbo še ni pričelo in sicer radi tega, ker je treba razpisati dvojne licitacije, prvič za samo zgradbo in drugič za stroje. — Licitacija za dobavo strojev za dva silosa je že izvršena. Ni se pa vršila še nobena licitacija za oddajo gradbenih del, ker še nobena občina, ki pridejo za zgradbo silosov v pošte, ni doslej odredila prostora, na katerem bi se naj silosi zgradili, dasi so po zakonu v to obvezane.

Majska proslava avstrijskih socialistov v emigraciji. V Parizu so proslavili avstrijski socialisti prvi maj z odkritjem spomenika premanu umrlemu s. Otonu Bauerju. Na grob so mu položili pest zemlje z grobov padlih floridsdorfskih delavcev, ki so jo prinesli v Pariz sodrugji, ki so pri tem tvegali življenje. Na grobu je govorilo več sodrugov. Zvečer pa so imeli socialisti veliko akademijo, na kateri je govoril tajnik Socialistične delavske internacionale s. Friderik Adler, ki je v svojih izvajanjih citiral tudi francoskega pisatelja Victorja Hugoja, ki je pred petinsedemdesetimi leti živel v emigraciji: »Eksil je ob tej uri domovina poštenih ljudi.«

Čim tesnejšo povezanost Slovaške z nemškim življenjskim prostorom si želi podpredsednik slovaške vlade, znani dr. Tuka, ki se je desetletja boril za odtrganje Slovaške od ČSR. V tem pravcu se torej razvija neodvisnost in samostojnost Slovaške pod monsignorom dr. Tiso in njegovimi privrskji, kakor poroča »Slovenec« in »Jutro«.

Židom na Madžarskem bodo odvzeli zemljo. V to svrhu je bil sprejet takoj po prihodu ministrskega predsednika iz Berlina poseben protizidovski zakon, ki tudi zabranjuje židom udeleževanje v javnih poklicih.

Povsod posledice vojne napetosti. V Italiji se cene življenjskim potrebščinam dvigajo, trgovina pa je skoro docela zastala. Brezposelnost narašča. Meter volnenega blaga stane 120 do 130 lir, kar predstavlja srednji zaslužek delavca v 35 urah.

Angleški kralj Jurij VI. odpotuje na obisk v Kanado in Zedinjene države Severne Amerike v soboto, dne 6. maja. Potovanje ima velik političen namen.

Francoski kardinal Verdier je govoril o delu za mir in pozval vse narode francoskega imperija k edinstvu in slogi, brez ozira na vero, raso in barvo.

Hitler v svojem govoru ni omenil Rusije in tudi ni odpovedal pogodbe, ki jo ima sklenjeno Nemčija z Rusijo. Po tej pogodbi mora Nemčija ostati nevtralna, ako bi kdo napadel Rusijo in obratno.

Šest Angležev izgnanih iz Nemčije. Kot odgovor na izgon šestih Nemcev iz Anglije, je nemška vlada sedaj odredila, da se iz Nemčije izžene šest angleških državljanov, med katerimi se nahaja tudi dopisnik »Daily Telegrapha«.

Beck pojde v Pariz in London. Poljski zunanji minister Beck bo baje po govoru v sejm, v katerem bo obrazložil stališče poljske vlade napram nemškim zahtevam, odpotoval v Pariz in London. Temu obisku pripisujejo politični krogi velik pomen.

Vojna sodišča v Madridu delujejo noč in dan. Postavljenih je 20 sodišč, ki zaključijo vsak dan po 100 procesov.

General Weygand v Bukarešti. Francoski general Weygand, ki se je več dni mudil v Ankari, je odpotoval z rumunskim letalom v Bukarešto. V Turčiji so francoskemu generalu izkazovali veliko pozornost in čast.

Pripravljenost Zedinjenih držav Severne Amerike. Iz Washingtona poročajo, da so Zedinjene države pripravljene za slučaj vojne. — V treh mesecih lahko postavijo na bojišče armado enega milijona mož, takoj pa imajo na razpolago 6000 letal.

* * *

Občine, ki žele vpeljati telefon, dobe posojilo pri Poštni hranilnici, ki je v ta namen določila kredit v znesku 10 milijonov dinarjev.

Žena v kmečkem gospodarstvu na Hrvaškem. V Savski banovini vodijo 65.000 kmečkih gospodarstev žene samostojno.

Žene ognjegasci. V Zemunu imajo 59 ognjegask, ki so razdeljene v tri čete.

6000 strank se je selilo v Beogradu na dan 1. maja. Lansko leto 1. novembra pa se jih je preselilo 10.000.

Zvon so ukradli v stolpu cerkve sv. Urha na Uršli. Tatove so prijeli v St. Vidu v zvonarni, kjer so hoteli prodati razbiti zvon.

Student medicine — zločinec. V Beogradu je student medicine Toma Zoraja vdrl v stanovanje in hotel zadaviti ter izropati služkinjo Ivanka Potkonjak. Načrt se mu je ponesrečil. Na policiji je izjavil, da je hotel priti do denarja, da bi se odpeljal v Ameriko.

Samostan pretvorjen v šolo napadalnih oddelkov. Benediktinski samostan Göttweig pri Kremsu so oblasti odvzele menihom, ker so slabo gospodarili. Dvanajst menihov je zaprtih.

Nadomestilo za jajca. V Nemčiji so omeili uvoz jajc in jajčnega praška. Pač pa so začeli z izdelovanjem nadomestila za jajca, ki ga imenujejo »Milei«. Pridobivajo pa to nadomestilo iz posnetega mleka. Javne kuhinje in restavracije morajo svojim gostom servirati samo »Milei«, kakor poroča »Frankfurter Zeitung« od 20. aprila 1939.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Bila je strašna noč, v resnici strašna noč! Slabotna luč moje žepne svetilke je povzročila, da se je zdela tema okrog naju še bolj grozotna. Divje se je zaganjal vihar v palme; neprestano so padale odlomljene palmove veje in kokosovi orehi kar po več naenkrat na tla. Imela sva sreča, da naju ni ničesar zadelo.

Skoro vsa vas se je zbrala okoli poglavarjeve hiše; v svitu svoje svetilke sem v temi opazil manjše skupine ljudi, ki so iskali zavetja pred viharjem za velikim vodnim rezervarjem iz cementa ali pa pod previsom strehe, kakor je pač šlo. Na južno ležeči verandi sta plapolali dve petrolejski svetilki in razsvetljevali pot, na kateri so se risale groteskne sence; v razkošni poglavarjevi spalnici je bilo vse razsvetljeno.

Tamkaj je ležala Terangijeva mati pod bleščeče belim, sveže zlikanim tifaifajjem. Na ogromni postelji ni izgledala večja kot kakšen otrok. S Tavijem sva se podala po prstih po stopnicah na verando. Gospa de Laagejeva je bila že tam; Fakahau je bil poslal po njo. V ozadiju velike sobe so se molče gnetli prijatelji in sorodniki. Poleg postelje sem opazil očeta Pavla v duhovniškem oblačilu; v tem trenutku je povzdignil svoj glas, da je prekričal hrumenje viharja in morja:

52

»Govori za menoj, hči moja... Priznam pri Bogu vsemaglačnem... pri sveti Materi Božji... pri svetem nadangelu Mihaelu... pri svetem Janezu Krstniku... pri svetih apostolih Petru in Pavlu...«

Besede tega slovesnega obreda, ki sem jih slišal pod tako čudnimi prilikami, na otoku, ki je ležal tako daleč proč od velikih središč cerkve, so napravile na me silen vtis. Čuli smo svetlo zvonec glas starega duhovnika, ki se je razlegel po sobi, Mama Ruine besede, ako jih je sploh ponavljala, pa so se zgubile v divjem šumu pobesnelih elementov, ki je udarjal v sobo.

Tako močno je bila v meni Evropejcu zasidrana malovernost in dvom, da niti v tem trenutku nisem mogel deliti mnenja vaščanov, ki so tihi pričakovali starkine smrti. In vendar je prišel njen konec, predno je minula ura.

DESETO POGlavJE.

Moja hiša je ležala sredi prijetnega majhnega palmovega gaja in ni bila preveč oddaljena od poglavarjeve.

Celo ta večer je bilo prav prijetno v moji spalnici pri goreči svetilki, četudi je vsak sunek vetra pretresel rahlo zgrajeno poslopje do temeljev. Ob deseti uri sem se še enkrat prepričal, da so bila okna dobro zaprta, upihnil sem luč in poskusil zaspati.

Toda misli so mi neprestano uhajale nazaj k Mama Rui. Ali je bilo mogoče, da je duh teh primitivnih ljudi obvladoval njihovo telo, dočim so naše

duševne sile pod vplivom stoletne civilizacije to moč že zdavnaj zgubile?

Kakor večina belcev v tem kraju sveta, sem tudi jaz doživel stvari, ki si jih nas eden ne more razložiti. Ko se je poglavar otoka Amanuja prevrnil s čolnom na razburkanem morju in utonil, so prebivalci Manukure vedeli za vse okoliščine, ki so povzročile nesrečo en mesec pred prihodom jadrnice. Niti najmanj si ne morem misliti na kak način so bili zvedeli to vest in vse podrobnosti, ki so bile s tem v zvezi, toda tako je bilo. Čudne predslutnje in prokovanja so bila tedaj vsakdanjega, toda smrt Mama Rue je naravila na mene daleko globlji vtis kot ostale stvari. Moj človečanski čut, pa tudi zdravnik v meni se je upiral, da bi bil mogel verjeti, da more človeško bitje, ki je bilo videti še docela zdravo, umreti kadar si to zaželi.

Od Terangijeve matere so mi uhajale misli k njenemu nesrečnemu sinu. Tedaj še nisem ničesar vedel o jami na Motu Tongi. Bil sem istega mnenja kot de Laage, da je Terangi ponoči pobegnil in odjadral v čolnu na odprto morje. Ubogi dečko! Ob tej uri je ali sedel nekje na kakšnem otoku, kjer ga bodo prav gotovo vjeli ali pa je z ženo in otrokom žalostno utonil. To zadnje se mi je zdelo še najbolj verjetno in skoro da sem si želel, da bi ga bila radi njega samega doletela ta usoda, ki se mi je zdela milejša.

Vstal sem, vžgal luč, vzel v roke najbolj dolgočasen roman kar sem jih premogel in zopet legel.

(Dalje prihodnjik)

Iz naših krajev

MARIBOR

Delavci in nameščenci! Vsi na akademijo

ki se bo vršila v soboto, dne 6. maja ob 20. uri v dvorani »Sokolskega doma« (prej pivovarna »Union«). Nastopa Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev, združeni delavski pevski zbori, mestna in okoliške »Vzajem-

nosti«, »Detoljub« in tamburaški odsek Pevskega društva pekovskih pomočnikov. Predprodajne vstopnice se dobijo v strokovnem tajništvu, Delavska zbornica, II. nadstropje, v upravi »Delavske Politike« in pri zaupnikih.

Smrt vzglednega sodnika

Občinska seja bo v petek, dne 5. maja s pričetkom ob 6. uri zvečer v mestni posvetovalnici. Občinski svet bo razpravljal: o dveh namestitvah pri mestni finančni upravi, oddaji razpisanege mesta gradbenega tehnika in oddaji razpisanege mesta cestnega mojstra, o na predavanjih in vpokojitvah, prošnjah za ubožno podporo in podelitvi vzgojnega prispevka za otroke, o napravi nove ulice na posestvu pivovarne Union, o regulaciji Tržaske in Pobreške ceste pri Splošni bolnici, o posekanju dreves na Jugoslovanskem trgu pri srbski pravoslavni cerkvi, o pooblastilu županu, da sme razpolagati z din 50.000 proračunske rezerve, o razdelitvi podpor kulturnim društvom, o garanciji za zadruge mestnih uslužbencev za najetje posojila din 2 milijona dinarjev pri borzi dela, o regulaciji med državnim mostom in bodočo zgradbo »Vzajemne zavarovalnice«, o ureditvi razmerja med Olepševalnim društvom in mestno občino, o prošnji hišnih posestnikov za oprostitev novih zgradb odd plačevanja kanalsčine in vodarine ob cestah, kjer še niso napeljani kanali, o prošnji kinopodjetij za pavšaliranje veselicega davka, o znižanju tržnine za stojnice na Glavnem trgu, o prošnjah za odpis trošarin-
skih kazni in dovolitvi plačevanja pavšala za uvoznino, o prošnji kamnoloma trdica A. in E. Erlich za oprostitev uvoznine na granitne kocke za tlakovanje ceste Maribor—Pesnica, razen tega pa še o prošnjah za podelitev dovolila za obrt gostilne, bufeta in hotela.

Redni občni zbor podružnice S. P. N. J. v Mariboru se je vršil minulí teden v društvenih prostorih v Delavski zbornici. Iz poročil, ki so jih podali funkcijonarij organizacije tov.: Petecjan, Vidovič, Novak in drugi, je bilo posneti, da je tudi v minulemu letu ta važna nameščen-ska organizacija kljub številnim zaprekam in težavam napredovala in podvzela mnogo ukrepov za zboljšanje položaja privatnih nameščen-cev. V novi odbor je bilo izvoljenih več mlajših tovarišev poleg dosedanih odbornikov s tov. Petecjanom kot predsednikom in tov. Domitrom kot podpredsednikom na čelu.

60 sezonskih delavcev je odšlo kot prvi poskusni transport te dni v Francijo. Iz področja mariborske borze dela pa bodo v kratkem sledili novi transporti sezonskega delavstva v Francijo, kjer bodo zaposleni pod razmeroma zelo ugodnimi pogoji.

S posebnim odlokom poštnega ministrstva je odrejeno, da se končno ustanovi pošta tudi v Studencih pri Mariboru. Kdaj bodo dobile pošte urade ostale okoliske občine, kakor: Pobrežje, Tezno, Radvanje itd. pa še ni znano. Tudi v teh krajih bi bila namestitve poštних uradov nujno potrebna.

60.000 dinarjev podpor kulturnim društvom bodo razdelili na seji mestnega občinskega sveta.

Na zgradbi semenišča dela počivajo, ...
Za ravnatelja nepopolne mešane realne gi-
mnazije je imenovan prof. dr. F. Sušnik.

Pasji kontumac je podaljšan za nadaljnje tri mesece, ker so te dni v Melju ugotovili steklino pri neki mački.

KAJ JE NAJBOLJ PRAV?

Župnik in Janez se pomenkujeta o morali.
Župnik: »Janez, kaj misliš, da je najbolj
drav?

Janez (ki ima maslo na glavi): »K svinjarijam molčati.«

Janez: »Že res — toda drugi bi se utegnili pohujšati.«

KRANJ

Nedeljska dežurna služba zdravnikov OUZD
v mesecu maju: 7. maja dr. Herfort Joža, 14.
maja dr. Pance Pavel, 18. maja dr. Vrbnjak
Vinko, 21. maja dr. Bežič Josip, 28. maja dr.
Bežek Josip, 29. maja dr. Herfort Joža.

»Gorenjec« in DZ. Pod naslovom »Nepotrebna razburjenja« poroča »Gorenjec« sledeče: »V nekaterih delavskih in nedelavskih krogih je povzročila sprememba pri Delavski zbornici v Ljubljani veliko razburjenje. Po nekaterih obratih in pisarnah so celo podpisovali protestno izjavo. Mislimo, da je to popolnoma odveč. Večina naroda je v enem taboru in gotovo je, da bo imela tudi taka večina svoje zastopnike povsod, tako tudi v DZ, ki predstavlja važno ustanovo za naše delavstvo.« — »Gorenjca« citiramo dobesedno zato, da bo delavstvo tudi drugod

»Gorenjca« je, da to razburjenje sploh opazi. »Gorenjec« je gotovo informiran, koliko je bilo podpisov za protestno izjavo izvzemši onega števila, ki jih je delavstvo samo odposlalo na merodajna mesta. Vendar s številkami ne pride na dan, ker bi se očitno pokazalo, da večina delavstva ni »v enem taboru... na kar je »Gorenjec« res lahko ponosen in menda ima celo užitek, kadar se spominja na metode, s katerimi je spravil delavstvo v en tabor. — Kljub temu pa še vedno pozabljaj »Gorenjec«, da je DZ izključno delavska ustanova. Na zborovanju vsega delavstva, ki se je vršilo dne 23. m. m. na »Stari pošti«, je bilo jasno in soglasno po-

V četrtek je umrl v starosti 54 let sodnik mariborskega okrožnega sodišča, Josip Vejnar, ki je dolga leta služboval na tukajšnjem izvršilnem oddelku. Pokojni je bil češki rojak. Svoje študije je že pred vojno dokončal v Pragi, toda pri takratnem postopanju avstrijskega režima proti Čehom ni mogel dobiti doma službe, ker so mesta zasedali Nemci. Prosil je vsled tega za službo izven Češke in je tako začel s sodno prakso na Gornjem Štajerskem v Leobnu, od koder so ga premestili v Celje in od tam med vojno v Maribor. Vmes je bil na fronti, kjer je dobil strel v glavo in je vsled tega slabo slišal in tudi vid se mu je vedno bolj slabšal. Nemški sodniki so ga v Mariboru šikanirali in zapostavljali, kjer so le mogli, vendar mu kaj huišega niso mogli storiti, ker je bil pokojni Vejnar izvrsten pravnik in se je tudi pozneje v Jugoslaviji izkazal kot pravega, vzglednega sodnika, strogo pravičnega, ki je v pravem pomenu besede vršil svetost objektivnega, na vse strani pravičnega tolmača zakonov, zaupanih vzvišene mu poklicu sodnikov, zadnjemu zatočišču v svojih pravicah prizadetih državljanov. On ni poznal razlike med revežem ali bogatinom, ni postopal drugače z delavcem kot s tovarnarjem, njegova vrata so bila vedno odprta vsakomur, ki je iskal nasvetov, pojasnil in poduka, čeprav je sam nad 20 let prav mučeniško trpel, skoro vedno bolan. Kot izvršilni sodnik je imel skoro najtežje posle, ki so se mu zadnja leta kopičili vsled nastale gospodarske krize in s tem vedno številnejših eksekucij, pri čemur nosi sodnik tudi velikansko gmotno odgovornost. Pri tem pa so mu zadnja leta še tako opešale oči, da je mogel čitati akte le še s povečalnim steklom. Kljub temu je zmagovali sproti ogromno in komplicirano delo, čeprav so ga redoma popadale tudi druge bolezni, pa si je nosil akte še domov, odkoder so mu jih nedavno, še skoro tik pred smrtjo odnesli nazaj na sodnijo. Ostal je samec in je tako živel daleč proč od svoje domovine v popolni samoti, sam v sebe zaprt in zaskrbljen ter tako tudi umrl osamljen v svoji skromni sobi. Prejšnja leta pa je redno odhajal čez počitnice domov na Češko k svoji materi. Po svojem obnašanju je bil napram vsakomur vseskozi vreden sin demokratičnega češkega naroda in mu bomo tako ohranili nanj najlepši spomin vsi, kimsa ga poznali in imeli z njim po-klicne opravke.

Dr. A. R.

Akademski pevski zbor, ki predstavlja našo pevsko avantgardo, bo koncertiral v Mariboru v soboto, dne 13. maja v »Sokolskem domu« ob 20. uri zvečer. Vstopnice so na prodaj pri »Putniku«.

Trgovina J. Turad prodana. Lastnik stare in znane mariborske trgovine J. Turad, g. Alfred Fuchs, je prodal tu svojo trgovino in se preselil s svojo soprogo, ki je Čehinja iz Prage, v Sarajevo. G. Fuchs je bil tudi vodja mariborske podružnice Bat'a, ki se nahaja v istem posloppju, kot trgovina Fuchs. Odslej naprej bo vodila celo podjetje trvdka Bat'a sama.

Davčna uprava opozarja, da dne 15. t. m. zapade v plačilo drugi obrok zgradarine, pridobnine itd.

Mariborsko gledališče. V petek, 5. maja ob 20. uri: »Akademija državnega učiteljišča«. Sobota ob 20. uri: »Potopljeni svet«. Red A. Nedelja ob 20. uri: »Dijak prosjak«. Znižane cene.

Tragedijo »Grohar«, delo Ivana Mraka, ki je bila vpriporjena v Ljubljani in po mnogih drugih krajih Slovenije z odličnim uspehom, bodo vpriporila Mrakova igralska skupina v petek, dne 12. t. m. v Narodnem gledališču.

vdarjeno, da se delavstvo ne vtikava v zbornico za TOI, kakor tudi ne v Kmečko zbornico, pač pa zahteva, da si v DZ samo izbira svoje zastopnike. Če bodo svobodne, to je tajne in proporcionalne volitve pokazale, da ima ZZZD vse delavstvo za seboj, potem se »delavski in nedelavski krogi ne bodo razburjali«, če bo imela ležerna »...« svoje zastopnike tudi v DZ. Za danes pa še vedno drži, da je večina delavstva v DZ brez svojih zastopnikov!

SEVNICA OB SAVI

Prvi maj našega delavstva. Delavstvo v tovarni tanina ima prvi maj priznan po kolektivni pogodbi. Letos pa ima podjetje izredno veliko naročil. Zato je vodstvo tovarne sporočilo delavstvu, da želi, da bi se ta dan delalo v delavnici in da je pripravljeno plačati za to delo 100 odst. pribitka na mezdo. — Popoldne pa se je precej delavskih družin odpravilo na bližnjo Zajčjo goro. Na Zajčji gori so bili zbrani nekateri gospodje, ki sicer delavce poznajo, kadar pridejo k njim v trgovine in delavnice nakupovati in naročati, sicer pa ne, razen mogoče še pri volitvah. Delavci naj obnašanja takih gospodov ne pozabijo in iz tega napravijo tudi svoje sklepe za bodočnost. — Kadar bo prišel čas, naj jim tudi povedo, da delavci niso samo zato tu, da bi se jih izkoriščalo in da bi glasovali, ampak da hočejo biti sami svoji gospodarji.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zvočni kino Pobrežje, 6. in 7. maja prekrasni film »Otroški zdravnik dr. Engel«.

TRBOVLJE

Da se poznamo. Vse svobodne delavske strokovne organizacije so se soglasno izjavile, da se morajo vršiti svobodne in tajne volitve v DZ in da ima samo tisti pravico upravljalni do delavsko ustanovo, katerega delavstvo izvoli in s tem poveri. G. Križnik v Trbovljah, ki je šef krajevene organizacije JSZ, je pa drugega mnenja. S tem, da je odklonil sodelovanje z ZRJ in NSZ, je takorekoč kršil obveznosti in disciplino lastne organizacije. Nam se to ne zdi posebno čudno, ker smo že dalje časa opazovali, kaj gosp. Križnik dela. — Naj omenimo samo nekaj: Ko je »Delavska Politika« lansko leto pisala, da je lopa ali baraka na Gorenjskem za rudarske otroke predraga (saj stane 370.000 dinarjev), je temu g. Križnik pritrjeval. Na drugi strani pa je pisal upravniku na Gorenjsko sila vdanostno pismo, v katerem se neizmerno ponižno zahvaljuje za vse mogoče. V isti sapi je pa že tudi na občnih zborih krajevene Bratovske skladnice hotel zabavljati čez vse ono, kar je poprej hvalil. — Sicer se bomo na to stvar, katero g. Križnik tako hvali in ob enem na drugih forumih graja, še povrnili. — Kako naj imenujemo človeka, ki noče biti ne krščanski socialist in ne krščanski protisocialist, temveč vse ob enem in še zastopnik delavcev in še paznik pri podjetju?

Pripravimo se na proslavo 40-letnice podružnice Zveze rudarjev Jugoslavije. Leta 1899. se je v Trbovljah ustanovila prva svobodna razredna strokovna zveza rudarjev s sedežem v Leobnu. V proslavo tega dogodka pred 40 leti priredi Zveza rudarjev Jugoslavije, podružnica Trbovlje, dne 6. avgusta celodnevno slavlje. Prosijo se vse podružnice ZRJ kakor tudi ostale sorodne organizacije in društva, da na ta dan ne prirede same večjih prireditev, pač pa se pripravljajo na poset naše proslave. — Sodružji, sodružice, mi vas pričakujemo v čim večjem številu. — **Prireditveni odbor.**

Dramska prireditev v počast dveh igralcev in jubilarntov. V nedeljo, dne 23. aprila sta praznovala ss. Pavšek Ivan in Tržan Ivan 20-letnico delovanja na delavskem odru. Slednji je imel obenem svoj stoti nastop. Nabito polna dvorana je pričala, da znajo tudi delavci in drugi obiskovalci naših prireditev ceniti trud in požrtvovalnost naših jubilarntov. — S. Majdič je pozdravil navzoče in na odru, obdan od vseh igralcev, čestital obema sodelavcema ter jima v imenu društva izrekel zahvalo za požrtvovalno delo ter izročil diplomi. S. Vidic je v imenu društva poklonila vsakemu šopek rdečih nageljinov. Pri igri sta sodelovala kot nekdanja člana Dramskega odseka g. Jerman Janko in ga. Rovenski Alojzija; slednja je žela pri izvajanju pevske točke tudi za služen aplavz. Tudi drugi igralci, osobito naša jubilarnta, so se potrudili, da je prireditev dobro uspela. Nekoliko se je igralcem poznala tista negotovost, v kateri so igralci (moški) živeli radi odhoda k orožnim vezbam, nekaj pa jih je sploh manjkalo. — Pri pozdravnem govoru je s. Majdič izrazil željo, da navzoči pomagajo kulturnemu delu v Trbovljah s tem, da sami ali njihovi otroci pridejo v kulturno organizacije, posebno v »Vzajemnost« in jo pomagajo graditi.

Občni zbor del. kulturnega društva »Vzajemnost« se je vršil v četrtek, dne 27. aprila v prostorih »Delavskega doma«. Občnemu zboru je prisostvoval zvezin delegat s. Korošec Blaž. Udeležilo se je obč. zbora vse članstvo, v kolikor ni bilo službeno zadržano. Občni zbor je vodil predsednik s. Klenovšek. V svojem predsedniškem poročilu je orisal delovanje odsekov ter dal novih smernice za bodoče udelestvovanje. Po poročilih posameznih funkcijonarjev društva in odsekov se je vnela prav živahna in stvarna debata, katere se je udeležilo precej članov. Ob tej priliki se tudi ni pozabilo na naša dva jubilarita, od katerih je s. Tržan imel v nedeljo 23. aprila svoj stoti nastop v igri »Cigani« in slavil skupno s s.

Pavškom 20 letnico delovanja na našem odru. Ta dva jubilarita stavljamo naši mladini za vzor poštrevnosti. Kot predsednik je bil ponovno izvoljen s. Klenovšek, namestnik s. Majdič, tajnik s. Kovač, namestnik s. Žirovnik, blagajnik s. Breznik, namestnik s. Tratnik, odbor: Lesjak, Puntar, Hauptman Mina, Catar, Žirovnik J., Tržan I., nadzorstvo: Malovrh K., Tržan F., Vrtačnik. Po izvolitvi novega odbora je apeliral na novo izvoljeni odbor tudi zvezin delegat s. Korošec, da posveti vse svoje sile razmahu društva. — Družnost!

HRASTNIK

Ali se boje sloge med delavstvom? Nek mlad fant, ki je zaposlen pri rudniku in o katerem bi upravičeno lahko dejali kot poje tista pesem: »Kaj pa je tebe treba bilo, kar ima doma dovolj dela in jela«, se rad obreguje ob Zvezo rudarjev Jugoslavije, odn. tajnika S. Arha, češ, da ni ničesar doprinesla za zboljšanje kolektivne pogodbe med rudarji in TPD. Kdo ima več zaslug na tem, kar se je doslej in kar se bo še v bodoče storilo, o tem ne bomo debatirali. Vedno in povsod bomo pa povdarjali, da je vsak uspeh odvisen od moči organiziranega delavstva, ki je organizirano v svobodnih strokovnih organizacijah. Predno pa želi še kaj več zvedeti o raznih zaslugah, ki se jih pripisujejo, naj se vpraša, ali bi pa le radi vedeli, kaj bo zelencu pravzaprav zraslo ali mah ali perje. To bi seveda ne bi navdušuje se za Jugos, intrigira pa z JSZ. To bi mogoče veljalo tudi za njegove informatorje. Sicer pa intrige sedaj res niso na mestu. — Organizirani rudarji.

Že na zadnji skupščini Bratovske skladišnice v Hrastniku je bil stavljen od strani delavske delegacije predlog, katerega je iznesel s. Kladnik, da naj se ustanovi za člane in njih svojce zobni atelje. Zobozdravljenje naj bi vršil katerikoli zobozdravnik, vsekakor pa se daje v tem oziru prednost dosedanjemu zdravniku g. dr. Baumgartnerju iz Trbovelj, s katerim ima Bratovska skladišnica tudi pogodbo, glasom katere imajo člani skladišnice znaten popust. Doktor je tudi znan kot dober zobozdravnik. Predlog so vsi odobraval in se je zanj zavzel tudi sam predsednik g. inž. Drolc, ki je obljubil, da bo posredoval pri g. dr. Baumgartnerju. Ako se to vprašanje res zadovoljno reši, bo to v veliko zadovoljstvo vseh, kajti nikakor ni šala hoditi čez hrib v Trbovlje eno ali dve uri daleč ob vsakem vremenu z bolnimi in navrtami zobmi, poleg tega pa zgubljati čas. Pa tudi sicer bi bil za kraj, kot je Hrastnik, zobni atelje rentabilen.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Volitve obratnih zaupnikov, katere bi se morale po zakonu prvotno vršiti v mesecu januarju, so bile preložene na mesec maj. — V tovarni kos in sprav trdke Heinrich Kieffler se bodo vršile volitve dne 12. maja t. l. — Delavstvo se za te volitve živo zanima, ker dobro ve, kakšne važnosti in pomena so. Važno je, kdo bo v bodoče predstavnik in zastopnik delavcev in njih interesov ter pravic. — Ali oni, ki jih vlačijo pred sodišča za stvari, katere sploh niso zagrešili ali pa se bode delavstvo izreklo in zaupalo onim našim sodrugom, kateri jim stojijo trdno in zvesto v njihovi težki borbi ob strani. Mi smo zmage gotovi. Sodrugi, trdno stojte! Družnost!

Več delavcev.

Granitni kamolom A. in E. Ehrlicha se vedno ne obratuje. Ali res ni nikogar, ki bi se za to stvar zanimal. Ali naj se to dopušča, da naše delavstvo iz nepoznanih vzrokov, ki jih ve podjetje samo, trpi takšno pomanjkanje? S čim odpomoči bedi brezposelnih kamnosekov? Apeliramo na merodajne činitelje. Da nam pomagajo do dela ali pa priksrbijo zadostno podporo, da čisto ne propademo.

Prizadeti.

Delavski dnevi v Savinjski dolini

V času, ko je politično življenje omejeno, je treba delavstvu tem več kulturnega življenja. Le v izobrazbi je moč in napredek delavca. Zato prirejamo zopet sledeča predavanja:

• najnovejših delavskih pravicah in dolžnostih po finančnem zakonu za l. 1939-40.

Sobota, dne 6. t. m. Celje:
ob 20. uri v Delavski zbornici.

Nedelja, dne 7. t. m. Liboje:
ob 9. uri gostilna Kolenc.

Nedelja, dne 7. t. m. Migojnice:
ob pol 15. uri (pol 3. uri pop.) pri Zupancu.

Govorili bodo: ss. dr. Avg. Reisman in Viktor Eržen.

Pridite z ženami in mladino.

CELJE

»Velikodušni darovi Westna«. Pod tem naslovom je poročal »Slovenec«. »Kakor smo zvedeli, je daroval industrijalec g. Avgust Westen iz Celja ob svoji poroki z gđ. Olgo Vodusek dne 20. aprila t. l. znesek din 200.000 in sicer: za ubožce: v Celju din 40.000, v občini Škofja vas in občini Teharje din 15.000, nadalje katoliškemu župnemu uradu v Celju din 30.000 in enak znesek din 30.000 protestantski cerkvi v Celju, nadalje din 30.000 protestantskemu župnemu društvu v Celju, Celjskemu počitniškemu domu in 30.000, štirim nogometnim društvom v Celju vsakemu po din 5.000, končno je poklonil g. Avgust Westen znesek din 200.000 kot osnovno glavnicu za dodatni pokojninski in podporni fond za delavce Westnove tovarne v Celju in Gaberju. — Prav čedno je od g. Avgusta Westna, da je ohranil končno od svojih številnih milijonov, katere so mu pripravili slovenski delavci in odjemalci njegovih izdelkov po jugoslovanskem Balkanu, tudi par dinarjev v takozvane dobrotelne namene. Toda, kako pride ravno »Slovenec« do tolikšnega hvalisanja, da govori o »velikodušnih darovih«, če tuji multimilijonar na naši zemlji odine enkrat par tisočakov prostovoljno. Toda to bi še lahko s kakimi lepimi besedami opravičili.

G. Westen pa ni bil Westen, če ne bi pri tem svojem velikodušju popolnoma pozabil delavska kulturna društva in očitno prezrl delavske organizacije, neglede na barvo. — Saj Savinja bi se obrnila v svojem toku, če bi bilo narobe. Kljub vsemu temu pa mu poje hvalo in slavo slovenski dnevniki. To, kar je g. Westen poklonil za pokojninski in podporni fond, se bo pa še videlo, koliko odpade na nameščenje in koliko na delavce. Če upoštevamo, da je pri Westnu delavcev okrog 1100, pride na vsakega delavca komaj din 150, med tem ko so dobili protestantsko žensko društvo kar po din 30.000. Končno bi bilo zanimivo, odkod je dobil »Slovenec« to podrobno poročilo, ker ima enako vest tudi »Jutro« od istega dne, samo brez poklona o »velikodušnosti«.

Kdo je merodajni činitelj pri »Vzajemni zavarovalnici« v Celju? To vprašanje so nam postavili naši čitatelji, katerim sporočamo, da je to g. Mihelčič.

Seja »Vzajemnosti« bo v sredo 10. maja ob 20. uri v društvenem prostoru. Vsi odborniki gotovo in točno.

Krajni medstrokovni odbor bo imel sejo v četrtek 11. maja ob 20. uri. Udeležba strogo obvezna!

Kino Dom - Celje

od 6. do 8. maja »SMEH MLADOSTI«, 9. in 10. maja »OGLEDALO ŽIVLJENJA«, 11. in 12. maja »KAPETAN MOLENAR«. (Harry Bauer capitaine-corsaire).

JESENICE

Praznovanje Prvega Maja 1939. Prvi maj je bil letos na Jesenicah proslavljen ob najlepšem vremenu. Tovarna je popolnoma počivala in delavstvo je preživelo ta dan v prosti naravi. Na Poljanah nad Dobravo ter pri Završnici nad Žirovnico se je zbralo mnogo delavskih družin in je tod skrbela za prijetno razvedrilo kovinarska godba SMRT. Celo zeleni delavci so odšli ob proslavi prvega maja na Črni vrh, dočim so imeli jutraj mašo za umrle člane. Zadrugne trgovine in večina brivnic in krojaških delavnic je bilo zaprtih ves dan, dočim so bile ostale trgovine dopoldne odprte, popoldne pa zaprte in so Jesenice izgledale povsem praznično. Nameščenci pri KID so pa delali ves dan, ker si še niso priborili pravice praznovati praznik Dela, ki je tudi njihov.

Bil je to dan, ko je tudi narava pokazala svoje najlepše lice in da je naklonjena njim, ki vrte ves svet.

Prostori DKD »Enakost« odpečateni. Nekaj mesecev je že minilo, odkar je državni svet ugodil tožbi tukajšnjega Delavskega kulturnega društva »Enakosti« proti razpustu. Med temi so bili temni elementi na delu, da bi uveljavljeno je razsodbe zavrla ali celo onemogočila. Pred leti, ko je »Enakost« prirejala tečaje nemškega jezika in podobno, so se vršile poizvedbe v šolah z namenom, da bi se zasledilo kaj nedovoljenega. Oster protest občinskega odbora na Koroški Beli in pa debata na občinski seji na Jesenicah sta razkrila marsikaj izza kulise delovanja teh ljudi proti DKD »Enakosti«. Pa vse to ni nič pomagalo. Izšel je sklep okrajnega sodišča v Kranjski gori, da mora tukajšnji policijski komisariat imovino izročiti društvenim organom. Še je bilo treba čakati, dokler ni bilo premoženje izročeno v četrtek, dne 4. t. m. pooblaščenec društva in so bili vsi prostori društva odpečateni. Zdaj bo DKD »Enakost« lahko spet začela z delovanjem in bo delavska kulturna življenja na Jesenicah oživilo.

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilmski »Krik ulice«. V glavnih vlogah Vivian Romance in Pierre Fresnay. Med dodatki tudi risana šala Popaj kot kipar in Paramountov zvočni tehnik. V ponedeljek ob pol 9. uri zvečer Razkošnikov »Zločin in kazen«. Sledi češki vefilmski »Križ ob potoku«.

LAŠKO

Sekanje drevja in alej. Že od l. 1936. opažamo po vsem mestu divje sekanje okrasnega drevja in alej. Najprej je padla aleja kostanjev na sejmišču (okrog 16 dreves), nato kostanji na Slomškovem trgu, ki jih pa niso nadomestili z novimi nasadi. Na obeh bregovih Savinje so posekali skoro vse vrbove, jelše in topole, ker so zastirali razgled na mesto. Zadnja leta pridno seka v svojem parku tudi uprava Radiotherme. Padlo je že okrog 30 kostanjev in smrek, dasi je bilo drevje še v bujnem zelenju. Par mladih kostanjev je padlo tudi ob priliki graditve novega parka. Pred par dnevi je padel tudi kostanj pred občinsko hišo bivše občine Krištof. Prav tako so pred leti posekali vse kostanje ob »Sokolskem domu«. Tudi ciprese ob raznih znamenjih je dala cerkvena oblast iz neznanih razlogov odstraniti. V Marija gradu ima žid g. dr. Jacobi graščino s parkom, od katerega je prodal nekemu domačinu ves sadni vrt, ki ga je ob spodnjem koncu obrobila dolga vrsta visokih smrek. Nov gospodar je takoj po nakupu vse posekal. Te smreke so bile lep okras ljubke poti k zgodovinski marijagraški cerkvi. Ta kotiček je sedaj v estetskem oziru docela skvarjen. Tudi ob letoviški poti pri »blagoslovljenem« studencu cerkvena nadarba vsako leto neusmiljeno trebi senčno drevje. Na humskih parcelah, v kolikor že nista uničila smrek in borov požar in lubadar, občinska uprava večkrat preveč izsekava drevje. To žalostno stanje je objavila tudi celiska »Nova doba« v štev. 15, ki poziva oblastva in gozd. ref. iz Radeč v zaščito nasadov. Najhuje, kar je zadelo vse Laščane, pa je posekanje kostanjeve aleje od kolodvora proti mostu. Ta aleja je last železniške uprave in jo je zaenkrat podrla samo polovico.

Železniškemu prometu ta aleja ni bila v napotje, ker je bila oddaljena celo od stranskega tira okrog 16 m. Sedaj so nasadili mlade lipe. Mnenja smo, da bi jih lahko nasadili med presledki kostanjev, počakali vsaj 12 let, da se lipe primerno razvijejo in šele nato podrli kostanje, ki so bili še čvrsti in bujno zeleni. Med kostanji je Olepševalno društvo namestilo klopi in tako se bodo sedaj čakajoči potniki pred postajo parili na soncu.

To divje sekanje vsi Laščani odločno obsojamo iz estetskih, tujsko-prometnih in higijeničnih ozirav, saj je drevje dragocen rezervoar kisika, ki je tako potreben našim delavcem, meščanom, letoviščarjem in bolniškim članom Radiotherme. Sedanje nove zgradbe in prezidave. Ob Topliški ulici izgotavlja večjo enonadstropno hišo g. Ocvirk, onkraj železniške postaje dokončuje skoraj enako hišo železničarski uradnik g. Jordan. Tovarnar g. Gerkman razširja tekstilno tovarno, kar iskreno pozdravljamo, a želimo, da bi v podjetju odpravil vse nesocialne zadeve in nudil delavstvu čim boljše delovne pogoje. Kupil je tudi stari »Kamenit«, prodal polovico gasilec za gasilski dom, ostalo polovico pa preureja v stanovanj, kar je hvalevreden čin. Občinska uprava Sv. Krištof je porušila neokusno, iz kamena zloženo ograjo ter gradi novo, v vodoravni liniji z občinsko in hišo g. Hofbauerjeve. Občina Laško dokončuje nove zapore. Uprava Radiotherme renovira vsa poslopja. Lesni trgovci g. Šalabalič gradi poleg žage dvostanovanjsko hišo. Gornja tekstilna tovarna gradi novo skladišče, garderobo in umivalnico za delavce. Vse te gradnje bodo znatno pripomogle k oleršavi mesta in ublažitvi težke stanovanjske krize v našem kraju.

KOČEVJE

Predavanje o najnovejši socialni zaščiti delavstva se bo vršilo v nedeljo, dne 14. t. m. dopoldne v Kočevju v prostorih gostilne Beljan. Opozorjamo že danes na to predavanje, ki ga priredi Zveza rudarjev Jugoslavije. Predavatelj pridejo iz Maribora.

KULTURA

Ignazio Silone »Die Schule der Diktatoren«. V »Europa-Verlag«, Zürich, je pred nedavnim izdal Ignazio Silone izredno zanimivo in važno knjigo »Die Schule der Diktatoren« s podnaslovom »Učbenik za vse, ki resno poskušajo, da bi spoznali moč, ideje in dogodke našega časa. To delo je šola svobode, je delo resnega pisatelja, ki višje ceni krh demokracije kot še tako zapeljive slaščice diktatur. Knjiga je pisana v obliki pogovora med dvema Amerikancema, ki potujeta po Evropi: med kandidatom za diktatorja Döbl Juhom in profesorjem Pickupom ter med cinikom Thomasom (v katerem ni težko spoznati avtorja). Diktatorski kandidat je utelešena moč fašizma, profesor je njegov ideolog, Thomas pa njegov kritik. Naloga knjige je, da izredno ostro analizira fašizem in njegove nevarnosti, kar se je avtorju mojsrsko in originalno posrečilo. Silone zasleduje svojega smrtnega sovražnika kot pes svojo žrtev. Delo je polno humorja, satire in sarkazma, kar pa ne pomeni, da knjigi manjka globine in temeljitosti. Pred nami se nakupuje ogromno avtorjevo znanje za pota in metode fašizma. Vse je močno in duhovito, nekatera mesta so tako učinkovita, da bi jih človek ne smel nikdar pozabiti. Tako na primer beremo nekje: Najbrž je znanstveno najbolj točna definicija fašizma ta-le: fašizem je margarina duševnega življenja. V času tako velikega duševnega poneumanja, kot je naš, nadomešča fašizem resnico, tradicionalno vero, pristno znanost in umetnost ter svobodomiselnost. — Osnovnim človeškim prvinam nudi fašizem le nadomestilo za resnico, bratstvo, svobodo in junaštvo, ki jih ne pozna. Prav tako je fašizem

Nevzdržen položaj neugodnih rentnikov

Neprestano se ponavljajo pritožbe zavarovalnic OUZD o zavlačevanju rešitve njihovih prošelj in pritožb za priznanje hranarine in rente, kakor tudi o nemožnem zavlačevanju pritožb pri sodišču delavskega zavarovanja.

Tukaj je treba končno najti rešitve. Če do sedanje osobe pri sodišču dela ne zmaguje, ga je pač treba pomnožiti. Pravkar nam javlja delavka, da je vložila pritožbo na sodišče delavskega zavarovanja že meseca julija 1938,

pa se bo vršila prva razprava o tej pritožbi šele začetkom majnika t. l. Čakala je torej skoraj eno leto na razpravo, potem bo čakala na pismo sodbo, proti kateri je zopet dopustna pritožba na najvišje sodišče v Zagrebu. Kdaj naj potem pride ta ženska do svoje neugodne rente?

Pri takšnem položaju je pač socialna zaščita brez vsakega učinka.

Mladi delavci pišejo

Delavec in izobrazba

Veliko število delavstva je na tako nizki stopnji izobrazbe in kulture, da bi človek v 20. stoletju kaj takega ne verjel. Krivo je temu to, ker se delavstvo ne zaveda, da je tudi njemu potrebna višja izobrazba in pa minimalni zaslugek, ki sedaj zadošča komaj za živež. Vzemimo n. pr. delavca uslužbenega v državni službi. Njegov mesečni zaslužek se suče okoli din 450 do 800. Ali si lahko tak delavec ustanovi svoje ognjišče? Kaj bodo žena in otroci? Primoran je, da po opravljenem delu sam ali njegova zakonska družica dobi še postranski posel. — Kje pa ima tak delavec čas, sredstva in voljo, da bi se izobrazil. Mislim, da se nihče ne bi lotil še tako dobre knjige, ki je prvi predpogoj za splošno izobrazbo, ako bi dnevno garal 12 do 14 ur. Njemu je pač glavno, da vsaj nekaj zaužije in da, po težkem delu razdraženi živci najdejo nekoliko počitka.

Dolžnost vsakega delavca je, da se organizira v razredni strokovni organizaciji, ki ga bo

margarina političnega življenja. Tu je nadomestil socializem in demokracijo s krivim in lažnim socializmom ter se odel v plašč navidezne demokracije. Knjiga je tako polna vsežine, da bi človek rad citiral iz nje po cele strani. To klasično antifašistično delo je gotovo najboljšo, kar jih je na tem polju na knjižnem trgu izšlo. Knjiga je zares pravi vadecemec v današnjem blaznem času in želeli bi bilo, da bi dobili slovenski prevod tega dela.

Iz Češke

Prvi majnik v Prahi. (Iz uradnega poročila): Češko občinstvo je poslušalo dva radio-govora za uvod »Tedna narodnega zdravja«. Nemški občani pa so proslavili 1. majnik v »Deutsches Haus« ob navzočnosti zastopnikov stranke, vojske, diplomacije, uradov in praškega kulturnega življenja. Spregovoril je okrajni vodja Konstantin Hess, ki je povdrl naloge Nemstva v Prahi ter proglasil, da bo močna in urejajoča roka Vojde jamčila praškim Nemcem kot tudi češkim soobčanom, da bo naloga rajha rešena v protektoratu in zlasti v Prahi. Nato so poslušali govor kanclerja. Praške ulice so bile okrašene z zastavami v državnih barvah in s kljukastim križem ter z zelenjem.

Prepoved slovaških in čeških listov na Slovaškem. »Narodni Denik« v Brnu poroča, da je zunanje ministrstvo v Bratislavi v sporazumu s slovaškimi prepovedalo na Slovaškem celo vrsto slovaških in čeških časopisov, ki izhajajo v Ameriki. Med drugim tudi »Slovaška Sokola«, ki je uradno glasilo ameriških slovaških školov. — Isti list poroča, da je v Bratislavi in drugih večjih

Delavski pravni svetovalec

Orožne vaje v bojniškem stanju (Hrastnik)

Vprašanje: Delam v tovarni, kjer sem obolen. Za časa bolniškega stanja pa sem bil vpoklican na orožne vaje. Ali imam kljub temu pravico zahtevati od podjetja mezdo za čas orožnih vaj?

Odgovor: Podjetje Vam mora plačati najprej za prvi teden bolezni vso mezdo po § 219. o. z. Ko ste bili vpoklicani na orožne vaje, menda niste ostali več v bolniškem stanju in morate to takoj javiti OUZD ter lahko od takrat naprej zahtevate mezdo iz naslova § 221. o. z., ker bi bili sicer gotovo nastopili službo v tovarni in dobili tedaj mezdo. Vsled orožnih vaj pa ne smete utrpeti škode v službi ter Vam je delodajalec dolžan plačati do 4 tedne orožnih vaj vso mezdo in Vas radi tega tudi ne sme odpustiti iz službe.

Poverjenike

za vsak kraj Slovenije sprejme
Ljudska samopomoč v Mariboru

Prava blagodat
za delavce je:

ločilnica

P. Matković
v Celju, Gosposka ulica štev. 3
Shajališče delavcev

RUŠE

Predavanje. V soboto, dne 6. maja se bo vršilo s pričetkom ob pol 6. uri zvečer v prostorih pri s. Magdiču predavanje o sodobnem imperijalizmu. Predavatelj prof. Stupan Bogomir iz Maribora. Delavstvo vabimo k udeležbi!

1. mariborska delavska pekarna r. z. z o. z. v Mariboru, Tržaška cesta 38.

VABILO

na redni občni zbor, ki se bo vršil v soboto, dne 20. maja 1939 ob 19. uri zvečer v pisarni 1. mariborske delavske pekarnice, Tržaška cesta 38.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. poročilo načelstva;
3. poročilo nadzorstva in revizijske zveze v Ljubljani;
4. odobritev računskega zaključka za l. 1938;
5. volitve načelstva in nadzorstva;
6. predlogi;
7. razno.

Načelstvo.

„Grič“ - Oset, Rožpoh pod Urbanom
Najboljša hrana, domača vina po 10 in 14 din, cesta za kolesarje, prenočišča!

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in dotl.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obah spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA